

На лъскавото черно пиано – голям бял плик. Вътре – покана „Художникът Петре Барбу Ви моли да уважите с присъствието си вернисажа на изложбата...“.

Останах права, изумена. Откъде знаеше Петре Барбу за това, че съществувам, а ако му е споменавала нещо за мен Диана онова лято в Мангалия, възможно ли е още да помни, макар и погрешно, името ми – Елена Дима вместо Илинка? Четях и препрочитах в недоумение: „Петък, 16 януари, 12 часа“.

– Единадесет и половина е, Илинко, ставай скъпа, какво за Бога?! – майчиният глас, подканящ и тревожен, както обичайно.

Дали е петък днес? Поисках да видя вестника, но се втурнах объркана към прозореца. Навън ръмеше. Пресметнах, че за двадесет минути мога да се облека и с такси ще мога да стигна навреме. (Едва по-късно си дадох сметка, че за един вернисаж не е нужно да си точен, като за влака).

Оставих майка си зашеметена. Не можеше да повярва на очите си, когато ме видя облечена, готова за излизане в града преди обяд. И отново исках да извикам: „Петре Барбу!“ Най-сетне! Ще се запозная с Петре Барбу, ще го видя, след като съм си мислела за него толкова години, представяла съм си го по определен начин. Бях разтърсена от емоции, сякаш не Диана го е обичала някога, а аз. Дали и тя е получила покана?

Дъждът зачести. На спирката – никаква кола. Едва на половината път с рязко натискане на спирачки пред мен спря такси. Настаних се до шофьора и го помолих да кара бързо, възможно най-бързо. Малко остана да се блъснем в един файтон. Стъклата откъм вратите – залети от струйки и покрити с пара – възпрепятстваха да видя къде се намирам. Пред мен – чистачката на предното стъкло отхвърляше водата на едната и после другата страна, рисувайки прозрачни ветрила.

Петре Барбу!

За мен Петре Барбу бе почти герой от роман. Не го бях виждала никога, но името и осанката му ми бяха познати. Знаех как говори, как се движи и неведнъж се случваше, като се запознаех с някого, да си кажа: „Прилича на Петре Барбу“. Защо е заел такова място в мислите ми на голямо момиче? Може би защото тогава живеех само от споделянията на Диана, чийто герой бе той или пък понеже няхах свой собствен герой, или, може би понеже бе единствената глава в живота на Диана, която познавах.

Имаше повече хора, отколкото на обичайно откриване на изложба. Объркваше ме това множество от наконтени жени, които сякаш се бяха наговорили: с вталени дрехи,

високи яки от астраган или от сребристи лисици, с малки шапки с воал. Както обичайно, се чувствах неудобно – бях с шлифер и баска, обувките ми оставяха кални следи по паркета. Оглеждах се навсякъде, за да го намеря. Въпреки че не го бях виждала дори на снимка, бях сигурна, че ще го разпозная. В навалищата се оказах пред Адриана и съпруга ѝ.

– Илинко, да дойдеш след трапезата при нас, непременно!

Погледнах ги объркани. Не разбирах какво правят и те там и защо ме чакаха „непременно“ онзи следобед. Петре Барбу никакъв го нямаше. Мисълта, че можеше да изглежда различно от представата, която си бях изградила от Дианините писма, не ми мина през ума. Без да искам, погледнах и рисунките. Болшинството бяха улици от Маракеш, дувари, площи, хора с тюрбани и шалвари. И толкова много светлина и топлина, че пелената и студеният дъжд навън се ми се сториха неизвестно слънчево затъмнение.

Запознах се с Петре Барбу. Мама все ме пита какво се е сервирало на чаеното парти, какви рокли е носела Анджеа, за какво се е говорило. Не знам какво да ѝ отвърна, знам само, че се запознах с Петре Барбу, че го видях, че стисна ръката ми, че говорих с него, чух гласа му, отекащите му стъпки по калдъръма...

И като се замисля само, че бях решила да не ходя при Адриана!

Бях тръгнала с намерението да се отбия при шивачката, после през магазините в търсене на копчета. На мама следваше да кажа нещо друго, та да не ми се кара, да не ми брои повече връзките, които късам заради това, че съм толкова проклета. Но на булеварда, вдясно от „Къи Мошиор“¹ (до геврекчийницата на Папа-Яни, където в ония времена ядях тиква с Диана), до мен спря кола. Бе Анджеа. Подкани ме да се кача. Щеше ми се да ѝ обясня, че си имам друга работа, но тъй като автомобилът не можеше да остане на онова място, се качих и докато сваря да продумам и аз нещо, шофьорът потегли. И ето ни пред статуята на Росети² пред Адриановата къща.

Мислех си, че всичко ще се случи, както обичайно. И наистина: Анджеа се оплака, че я е изоставила готвачката ѝ, даде ни нова рецепта за диетично прочистване, както и такава за сладки... Говорихме за рокли, за гледачките на децата. Адриана настоя да си вземем още един сандвич, после ме попита дали съм чула за последния скандал с Диана.

– Истина ли е, че мъжът ѝ я е хванал в гарсоньерата на един гимназист?

¹ Историческа улица в Букурещ, минаваща покрай Арменския квартал, от шопинг мола „Кокор“ до Обор, част от старата улица „Каля Мошиор“. – Б. пр.

² Габриел Росети (1828 г. – 1881 г.) е известен художник, поет, скулптор, основател на течението на прерафаелитите. – Б. пр.

Без да вдигне очи от пуловера, който плетеше с игли, Анджеела, каквато си беше всезнайница, допълни:

– Момчето на архитекта Йон Радулеску...

– Щефаница? Но той е в Париж от няколко години, учи медицина! Познавам го доста добре... С Мишет Радулеску бяхме добри приятелки – каза Адриана.

– Е, добре, това **лято** „студентът“ си дойде за ваканцията... Живели са в една шатра на морския бряг...

Адриана слушаше, петимна за още. Аз останах замислена... Щефаница, Мишет... моминството на Диана, ваканциите в Мангалия, за които ми говореше толкова разпалено, но и с тази лека сянка на меланхолия, която никога не я изоставяше. Но каква ли роля можеха да имат сега онези някогашни приятели?... Що за човек е тази Диана, откъде ли черпи тази своя нескончаема сила, кое ли е мистериозното зрънце, което подхранва и настройва хората около ѝ толкова години вече?

– Казах ти, Илинко. Струва ми се, не ти се нрави дори да докосваме твоя идол...

Погледнах часовника си и се надигнах:

– В седем трябва да бъда на час по гимнастика.

В онзи миг вратата се отвори и влезе Нелу, мъжът на Адриана, придружен от един господин, който носеше спортен панталон от камилска вълна, а в ръката си държеше кепе.

– Художникът Барбу, на чийто вернисаж бяхме днес всички, освен самия него, разбира се – представи ми го съпругът на Адриана. – Нашата приятелка Илинка... Илинка Дима...

Погледнахме се един друг с изненада. Той се усмихна:

– Илинка?

Сякаш влезе нещо от Дианиното присъствие... Диана от последните години от училище.

– В Париж ли се запознахте? – премигна Адриана, заинтригувана.

– Не – отвърна Петре Барбу с леко загадъчен вид.

– Как прие да дойде, когато му казах, че съпругата ми има приятели на чай, никога няма да разбере. Но такъв е Пиеро, мистериозен и комплициран – сподели съпругът на Адриана – червендалест човек с оптимистичен вид, като от реклама на бира, като в обичайните си изблици на общуване искаше да съживи атмосферата, да направи „антрен“³!

Нелу разказа, че се е срещал с Пиеро (Диана го наричаше Петре, и с каква любов само!), като излизал от фризьорския салон. Не се били виждали от три години.

– Пиеро, друже, свали си дрехата... Илинко, какво ти става, идваш или си тръгваш? Така съм те запомнил – вечно нерешителна. Момичета, да ви кажа последната бомба: Диана Йоанеску се развежда.

Анджеела слушаше с такова внимание да не ѝ се изплъзне и дума, че гледеше изпитателно, както едно лакомо дете гледа кана с мляко.

³ Благоразположение (фр.) – Б. пр.

Не чух подробностите, които последваха. Повтарях си непрекъснато наум: „Петре Барбу, Петре Барбу, ето го, най-сетне! Тук е до мен“. Опитвах се да си спомня ръкостискането му, за да се уверя сама, че не сънувам.

– Диана?! Шармантната Диана Славу?! – възкликаваха Адриана и Анджела по ред.

Взех си сбогом. Петре Барбу не си бе свалил дрехата, чувствах, че заминаването ми ще му бъде добре дошло, за да се измъкне и той от там (познавах го толкова добре!). Така и стана.

Тръгнахме си заедно. В асансьора исках да кажа нещо, но както обичайно чувствах, че ти трябва кураж, за да прекъснеш мълчанието. Гледах го, усмихвах се. Той – все така.

На улицата – влага и мъгла. Спряхме се за миг пред къщата. Петре Барбу погледна към небето.

– Сякаш не вали вече...

Не знаех какво да му кажа. Попита ме:

– Нататък ли си, госпожице Илинка?

И без да изчака отговора, пое до мен.

– Надолу към гимназията „Лазар“.

– Тогава ще те придружа, ако ми позволиш.

– Разбира се.

Трябваше да взема трамвай 14 до Чишмиджиу⁴ и сетне 7, който се изкачва по Уранус⁵ или такси, иначе не можех да стигна навреме до ОНЕФ⁶, където правех гимнастика. Но не исках да се разделям с него. Страхувах се, че ако си тръгне, ще го загубя, освен това имах въпрос, който исках да му задам. Винаги съм си мислела, че ако видя този човек, дори и за минутка през живота си, ще му подиря сметка: „Защо не си обичал Диана, как така не си я обичал?!“ Но ето, говоря му с притихнал тон съвсем други неща:

– Очаквах да Ви видя на вернисажа...

Отвърна ми, че дори не си е помислял да ходи. Изложбата му я подредили някакви приятели, пак те изпратили и поканите. После съвсем неочаквано:

– Какво прави Диана?

Наложи се да сляза от тротоара пред статуята на Росети. Петре Барбу ме хвана за ръката за подкрепа навреме, че да не падна. До другия тротоар, който образува ъгъл с булевард „Домницей“⁷, трафикът беше интензивен и след като обещах да внимавам за коли и файтони, отложих във времето отговора, който очакваше. Струваше ми се, че Петре Барбу прилича на някого. Същата усмивка на ирония и разочарование, в същото ъгълче на устните. И в съзнанието ми се появи Алекс. Същият начин на говорене и

⁴ Най-старата обществена градина в Букурещ. Намира се в центъра на града и е с площ около 16 хектара, а около нея има две важни артерии: булеварда „Реджина Елисабета“ и булеварда „Скиту Магуряну“. – Б. пр.

⁵ Хълмист район от Стария Букурещ с малки улички, където сега се издига румънският парламент. – Б. пр.

⁶ Olimpiada Națională a Economistilor în Formare (рум.) Национална олимпиада за формиране на икономисти е другото наименование на старинен стадион и спортен комплекс. – Б. пр.

⁷ Един от основните булеварди в Стария Букурещ с настояще наименование „Христо Ботев“, който образува площад с някогашната улица „Теилор“ (Липова), сега „Василе Ласкар“. – Б. пр.

мълчание, без да те гледа, за да може после изведнъж да стовари върху ти цялата тежест на погледа си. Същите големи неравни паузи между думите.

– Познаваш ли Алекс Добреску?

За голямо мое изумление, отговори:

– Да, добри приятели сме, макар и да не съм го виждал с години...

Помислих си, че ще поиска да знае смисъла на въпроса ми, но понеже мълчеше, казах:

– Доста си приличате.

Петре Барбу, без да обърне внимание на казаното, се завърна към Диана.

– Как я кара?

– Ами добре, ще я видя още сега, имаме час по гимнастика от седем до осем. Ще стигна едва в края на часа, но няма значение.

Чувствах се притеснена. Свикнала да мълча на воля, докато другите говорят, сега в тишината, която Петре Барбу задълбочаваше, фразата ми се стори дълга, не знаех как да се спра, давах ненужни обяснения.

– Все такива добри приятелки ли сте?

Направих се, че не разбирам.

– Как „все така“?

– Все така, както преди няколко години? По онова време в Мангалия, колчем я виждах на плажа или под шатрата с молив и хартия, я питах: „Пак на Илинка ли пишеш?“, а тя ми отвръщаше: „Пак“. Днес, когато чух името ти, госпожице, сякаш го видях написано на плик: „Илинка Дима“. Няколко пъти пусках писма в пощата за теб. – и след известно мълчание: – Интересно ми беше, че ти ги изпращаше „препоръчано“. Веднъж за малко да отворя плика.

Погледнах го толкова изумена, че се почувства длъжен да обясни:

– Бях влюбен в нея...

Отвърнах му почти възмутена:

– Не вярвам!

Усмихна се развеселен.

– Е, какво да правиш! – и добави: – през онова лято цялата Мангалия беше луднала по нея.

Идеше ми да извикам: „Не е вярно! Само тя те е обичала! Ти, господине, не си я обичал! Ако беше я обичал, щеше да ѝ го кажеш и целият неин живот днес щеше да е друг.“ Винаги съм вярвала в това. Но разбира се, не казах нищо. Дадох си сметка обаче, че ако замълчавах аз, продължаваше неизменно той, след по-малка или по-голяма пауза.

– Е, как е Диана, все така красива?

– По-красива е сега, но на мен ми харесваше повече тогава... Господинът намираще ли я за красива?

– И да, и не, как да ти обясня? Когато я виждаш да се появява, ти се струва много красива, когато се вглеждаш по-добре, си казваш: „Не, не е красива, но има нещо в нея, и

се питаш какво е това нещо. Вярно, че притежаваше и импулсивността на онези четиринадесет години по онова време. Сякаш бе една твърде голяма котка.

– И сега е така...

Той продължи, сякаш не ме бе чул:

– Когато обаче някой, особено жена, казваше, че всъщност не е красива, тогава осъзнаваше, че всъщност е много красива. – после, сякаш на себе си: – Най-красивата коса, която някога съм виждал – жива, неспокойна, като нея. Коса, която променя цвета си, според часа и времето. Толкова пъти съм искал да я уловя в моите платна, но или бе червеникава, запалена, или пепелява, тъжна – после с интерес: – Сега каква ѝ е?

– Носи я прибрана, така привлича по-малко погледите. Но е много дълга, когато я разпуска, оставаш изумен.

– Носи я прибрана? Жалко! Косата на Дияна, прибрана!

Бяхме на ъгъла на „Каля Викторией“⁸ Трябваше да слезем от тротоара и да се качим после пак по него покрай книжарница „Алкалай“⁹. Петре Барбу ме хвана отново за ръка и ме преведе умело през хора и автомобили. Макар и задълго забравена и влажна, улицата бе оживена. От другата страна, най-вече на „Каля Викторией“, на тротоара срещу Дома на офицера, хората сякаш не се движеха всеки в своята посока, а всички ведно, но полека. Петре Барбу мълчеше угрижен. Не бе много висок, но добре сложен. Лицето му бе загоряло, кожата добре изпечена от слънцето и вятъра, като на хората от село. Така, както ми го бе описвала Диана.

Разделихме се на улица „Брезояну“¹⁰, откъдето взех такси. Не ми предложи да ме закара. Казах му, че би ми доставило удоволствие да останем още на приказка и го попитах дали мога да му се обадя по телефона. Не, няма телефон. Дадох му номера на своя телефон. Обеща ми, че ще ми се обади и че ще дойде.

Наистина ли е обичал Диана? Само това бих желала да знам. Но ми се ще да го знам с подробностите, да го знам със сигурност – толкова сигурно, колкото знам, че Диана го е обичала. Но защо не го попитам без заобикалки: „Ако си я обичал, защо не си ѝ го казал?...Защо не ѝ каза просто: „Диана, искам да ми станеш жена?“

По времето, когато от Мангалия пристигаха откровенията ѝ, доста шантави наистина, чаках примряла от страх този щастлив завършек, както във филмите, в които от началото знаеш, че всичко ще завърши добре, понеже героинята е Лилиан Харви¹¹, например. Искаше ми се да прогоня бързо дните, един след друг, както прехвърляш листовите на книга, за да стигнеш по-бързо до последната част, там където Диана с коса

⁸ Емблематичен исторически булевард в центъра на Букурещ, датиращ от 1692 г. По времето на романа – началото на 20-ти век и до днес, оживено място, където може да се види най-новото в модния свят. В превод – „Пътят на победата“ – име, което булевардът получава през 1878 г., дотогава известен като „Голямата улица“ (Ulița mare) (рум.). – Б. пр.

⁹ Една от най-старите книжарници в Букурещ от 1870 г., още известна като „Либрария Универсала Алкалай“, намираща се на пресечката на булевардите „Елисабета“ и „Виктория“ – Б. пр.

¹⁰ Една от старите улици на Букурещ, намираща се в настоящия център на града. – Б. пр.

¹¹ Англо-немска актриса и певица (1906 г. – 1968 г.), участва в поредица от неми филми, както и във филми на немски, френски и английски. – Б. пр.

по-разрошена и по-червеникава от обичайно, с очи по-зелени и мигли по-извити, със зъби по-бляскави, сияеща, както съм я виждала неведнъж да изригва в час, ще ми сподели: „Илинко, обича ме, иска да му бъда жена; попита ме дали искам и аз. Хвърлих се на врата му и ... нищо не казах...“

Но нещата не се бяха случили така. Диана е трябвало вероятно да играе в пиеси, които не свършват добре.

*

Пристигнах много късно.

Упражнението за равновесие бе обикновено сред последните. Диана бе на шведската стена. През цялото време по пътя до Петре Барбу ме следваше представата за нея от времето на нейните шестнадесет години. „Сякаш бе една твърде голяма котка“, каза Петре Барбу. Колко добре я е видял! Такава си бе и сега, като голяма котка. На хоризонталния лост в къси панталонки от черен сатен, с жълта спортна блузка, с гимнастически еспадрили, с косата просто прибрана отзад, с лице затоплено, без следа от руж или пудра, Диана не изглеждаше на повече от осемнадесет години. Но Петре Барбу от пръв поглед би я разпознал трудно. Още е много тъничка, но тялото ѝ придава това усещане за ефирност, неяснота, крехкост, които някога я озаряваха с невидан чар. Тогава бе като набързо нахвърляна скица. Сега ми изглеждаше като спортистка от корицата на списание. Вероятно такава си е Диана, тази, която хората срещат по улицата, когато влиза в магазин или чака трамвая: момиче красиво, спортно, весело и толкова.

Останах няколко мига на портата. Никой не бе забелязал пристигането ми. Всички погледи бяха насочени към шведската стена. Диана, с единия крак на лоста, с другия, сгънат към гърдите, търсеше с ръце, прострени настрани, равновесието. Кракът на лоста, напрегнат нервно, със стегнати мускули, бе загубил обичайната си пълнота, изглеждаше прекомерно дълъг, вибрираше. Ръцете ѝ се мятаха встрани, сякаш по-дълги от обичайното. Не ѝ бе останало нищо от мекостта на ленива котка; напротив, стегнатата и напрегнатата, приличаше на дебнеща пантера. Момичетата бяха също толкова концентрирани. Следваха я, като сякаш задържаха дъха си. Очите фиксираха точка във вертикалния стълб, към която се придвижваше. Кракът се отдалечи, отпусна го надолу, като приближи възможно най-много другия до лицето си, после го сгъна към гърдите, полюшвайки се надясно и наляво. Знаех, че се страхува, „нещо като нервно тръпнене“, както се бе опитала онзи ден да ми обясни. Бе поискала да бъде освободена от това упражнение, но не ѝ бяха позволили. Сега трябваше да постави още веднъж крака си на лоста и да надигне другия, за да докара нещата докрай. Но с отривист скок се озова на пода. Чудя се какво ли е казала на преподавателката си: усмихнала ѝ се е гальовно, сетне се е заляла в смях с широко отворена уста. Когато видиш Диана, те очарова усмивката ѝ; блясъкът на зъбите ѝ, необичайно бели, грабва погледа ти.

– Станах за смях, Илинко! Видя ли? Не можех повече. Но какво ти става? Защо дойде в края на часа?

В гласа ѝ се долавяше вибрация, някакво трескаво трептене, което създаваше от самото начало усещане за неин собствен климат.

Седнахме на пейка в съблекалнята до рафта с долапите, където си държахме нещата, после я погледнах право в очите.

– Знаеш ли с кого се запознах днес, Диана?

– Не знам.

– Познай.

– Хайде сега! Кажи ми, бързо!

Помислих си: „Каква страст влага във всяка една дума!“, и отговорих със закъснение, като актьор, който премерва ефекта от казаното:

– Петре Барбу.

Диана извърна леко глава, като погледът ѝ се простря отвъд стената, надалеко. Усмивката ѝ стана тъжна. Изглеждаше сега някак неопределена, иреална. (Такава бе Диана, която познавах вероятно само аз). Прошепна като за пред себе си: „Петре Барбу, Петре Барбу“... Сетне се извърна към мен, докосна с ръка челото си, след което взе ръцете ми в своите и като нещо много тежко, над което бе мислила много, но което сега изглеждаше окончателно решено, ми каза почти шепнешком:

– Знаеш ли, че заминавам за Париж?

– Кога?

– Много скоро.

Разбрах, че не е обичайно заминаване и попитах:

– За колко време?

– Не знам...

– А мъжът ти?

– Тъкмо в това е проблемът. Мики е посърнал, тъжен е. Трудно ми е да тръгна, Илинко. Това не ми дава покой ден и нощ. Да тръгна или да не тръгна? Сега е решено. За днес е сигурно, но за утре, кой знае – може и да не стане. Не знам какво да направя, не знам как е по-добре. Не съм знаела, че държа толкова много на Мики. Много съм привързана към него, Илинко. – сетне, като за пред себе си: – Много ми е скъп.

Искаше ми се да я попитам: „Тогава защо заминаваш?“ Но бяхме навикнали да не си поставяме въпроси, нито аз на нея, нито тя на мен.

– Мислех, че Петре е в Маракеш – каза после, леко отвеяно.

– Наскоро се е върнал. Срещнал го е Нелу Александреску, мъжът на Адриана, и го доведе у тях. Бях и аз там. На улицата говори за теб и, представи си, ми каза, че в Мангалия те е обичал!

– Това ли ти каза? – Дианините очи станаха изведнъж още по-зелени, по-влажни, сякаш се топеше в тях незнаен свят, миглите бяха силно извити от удивление: – Не е вярно, Илинко, не ме е обичал. Никога няма да разбереш този човек каква злина ми причини. Останах си с някаква мъка... как да ти обясня... И един ден срещнах човек, с

когото си приличаха... Ужасно си приличаха. Слушай, Илинко, имам едни тетрадки... Ако замина, ти ги давам. – и след миг размишлене: – Давам ти ги и ако не замина.

Диана държеше коленете си в ръце, полюшваше се и гледаше право напред през прозореца. Валеше дъжд и бе мрачно. Не се виждаше нищо навън. Говореше, без да ме поглежда, гледаше съсредоточено към прозореца, но чувствах, че не гледаше другаде, а само навътре в себе си и бе цялата отвъд този образ на блондинка със спортен вид. Проговори бавно (обикновено говореше бързо):

– Не е дневник. Спомени от детството са в началото. После други спомени от моминството, от по-късно, от сега, така, както ми дойдоха наум, така, както ми идваха да ги изложа на хартия. Ще видиш...

После потъна в мълчание. Сякаш цялата бе само потрепване на въздуха или на водата. Изведнъж се изправи рязко, повдигна ръце нагоре и започна да ги спуска назад, така че тялото ѝ се запуска надолу, докато подпряна на ръце и крака, направи мост, после се изправи, със запалено лице и каза, сякаш знаеше рецепта само за мен:

– Когато видиш, че не върви, направи мост.

Момиченце с ококорени очи, дребна устица и почти без нос, дойде да я повика в гимнастическия салон, щастливо, че може да бъде от полза. Каза ми, че е от детския състав, че се казва Олгуца и че е останала да изчака майка си. Взех си сбогом с Диана.

*

Първият път, когато видях Диана, беше през ваканцията, която предшестваше влизането ми в пети клас. Бях на Окна Сибиулуй¹² в парка и се отегчавах на една пейка. Както обикновено, в ръка държах книга, която четях).

Бях на четиринадесет години: не мязах нито на момиченце, нито на мома – състояние, което мама наричаше „неблагодарна възраст“. Роклите ми не бяха нито над коляното, както ги носят децата, нито по-дълги, както ги носят големите момичета. Чорапите стигаха до под коляното. Два пръста по-горе бе ръбът на роклята. Обувките, лакирани, с ток, малко по-висок, отколкото мъжките модели. Косата си я сплитях на опашки, здраво стегнати на главата, така че да остане открито челото ми. Мама казваше, че имам интелигентно чело, понеже е голямо (аз бях на друго мнение).

Не мисля, че някой бе отдал значение, през онова лято в Окна Сибиулуй, на това, че се намирах и аз сред летовниците, макар и много да ми се искаше да беше другояче. Хората бяха погълнати от Диана Славу. Паркът отекуваше сякаш още с името ѝ, а аз не знаех коя е и как изглежда. Колчем минеше пред мен красива жена, се питах дали не е случайно Диана Славу. В повечето случаи чувах, че не е красива, но е прелестна, очарователна. Фактът обаче, че красотата ѝ бе обект на толкова спорове, ме убеди в крайна сметка, че бе истинска красавица. Говореше се, че притежава показна красота. Според някои, приличаше на реклама на паста за зъби, според други – на реклама на шампоан за коса. Забелязах още, че колчем някой кажеше за тази Диана: „Всъщност, не е

¹² Туристически комплекс близо до Сибиу в южна Трансилвания, известен със солените си езера. – Б. пр.

красива“, то се намираше друг, който застава в нейна защита: „Но притежава превъзходна коса“ или „Има изключителни зъби“, или „Има чудесен тен“. Казваха още: „Главата ѝ не може да те смае. Ако се вгледаш, ще видиш, че няма нищо особено в нея. Но силуетът ѝ е просто прекрасен.“ Веднъж, когато мама изрече, че Диана Славу е слаба, нейна приятелка каза: „Не е вярно. *C'est une fausse maigre, et puis elle a des seins come je n'en ai jamais vu.*“¹³

Чух после за очите ѝ, че не са „кой знае какви“, че са по-скоро малки и дори вероятно асиметрични. Но „от зелено, което не те оставя на мира“, засмя се един господин в по-напреднала възраст. А друг, с по-младежки вид: „Не са зелени, сини са, като на куклите. Миглите, най-вече, са също като на куклите – дълги и извити назад.“ Представях си я с вирнат нос, когато един ден чух, че има гръцки нос, „профил като на медал“, „сякаш е Бригите Хелм¹⁴ като мандрагора.“

Един ден вниманието ми бе привлечено от елегантна жена с куче шпиц. Носеше зелено бандо и рокля от коприна цвят екрю, зелена яка и широк зелен колан. Обувките с токове в стил Луи XV. Ситнеше с крачетата заради роклята, плътно по тялото, сякаш почти до глезените. Запитах се за миг дали не е случайно Диана. „Не, на Диана косата ѝ е на букли, бухнала и руса“. „Венецианско русо“, според някои; „тъмнопепеляво“, според други. Двама младежи седнаха до мен, сякаш пейката бе напълно свободна. Свикнала да не бъде забелязвана, не мога да кажа, че оставах равнодушна всеки път. Заключих, че са студенти по медицина от това, че единият бе казал, че не е научил нищо през онзи ден, а другият – че е прочел петдесет страници по хистология. И двамата с кафява коса. Единият носеше сиви домашни, а другият – бели дочени панталони. Тогава се появили, слизайки от гората, с ракети и топки, четири момчета и едно момиче. Единият от тях бе изостанал от другите и извика: „Диана!“ Момичето имаше коса в меднорусо, която се спускаше на едри ондулации до половината на шията. Явно се забавляваше страхотно. Смееше се с кикот, показвайки бляскавите си зъби. Сред момчетата изглеждаше дребна (вярно, че носеше обувки за тенис), но изравнила се с нас, се отдели от групата и ми се стори изведнъж висока. Бе тънка и поривиста като жребче. Приблужи се до нас и усмихвайки се със зъбите, с косата, с очите, вместо да каже „Добър ден“, попита младежите до мен: „Как върви зубренето?“ и се отдалечи, преди събеседниците ѝ, леко объркани, да съумеят да кажат нещо. Проследихме я с поглед. Сред момчетата изглеждаше отново дребничка, но сама възвръщаше отново височината си. Дългите крака, изправените рамене, походката, без да помръдват хълбоците... Виждаше се, че говори ту надясно, ту наляво, по движението на раменете и играта на плитките. Носеше рокля от бяла дантела с гънки, които се разгъваха по-ниско от хълбоците. Ръцете ѝ бяха голи до раменете. Около шията си носеше на възелче копринена кърпичка *блумарин* с бели ресни. Отдалеко косата изглеждаше по-бухнала и с много по-тъмен цвят. Стори ми се, че е безкрайно щастлива.

¹³ Само изглежда слаба, но има гърди каквито никога не си виждала (фр.). – Б. пр.

¹⁴ Немска актриса (1906 г. – 1996 г.), известна с ролята си от филма немия филм на Фриц Ланг, *Метрополис* (1927). – Б. пр.

Един ден научих с удивление, че е само на четиринадесет години и оттогава започнах да надавам още повече ухо за всичко, което хората казваха за нея. Не знам защо подробността, че ми бе връстничка имаше такова значение за мен. Сякаш около ми не чувах да се произнася друго име, освен нейното. Странно ми е, но ми се струваше много интересно, че никой не знаеше нищо определено за Диана. Всички казваха: „Чух, че...“. „Чух, че родителите ѝ са сърби“. „А, не, българи са.“. „Българи? Невъзможно! Може би руснаци.“. „Чух, че танцува балет при Танасе.“. „А, не, в Операта.“. „Защо не се е настанила в хотела в парка?“. „Каква къща имат в Букурещ? С какво се занимава баща ѝ? Богат ли е? Беден ли е?“. „На Диана косата естествено ли ѝ е на букли, или си я прави с шноли?“. „Ондулацията с вода ли си прави, или с маша?“. „Майка ѝ ли е по-красива или тя?“. „Чух, че майка ѝ е била певица...“

Една вечер на излизане от парка я последвах от разстояние. Открих тогава в селището, в края на една прашна улица, къщата ѝ. Малка къщурка, бяла, в селски стил, от онези с две одаи и чардак. От онази вечер я изпровождах така към къщи много дни поред, като вървях зад нея на разстояние и давах вид, че не я забелязвам. Тя, що се отнася до мен, се държеше по същия начин. Преструваше се, че не ме вижда. Или може би наистина не ме виждаше.

Веднъж, като все така я следвах, стигнах до едно гробище. Бе вечер, небето розовееше в една част, в другата бе открита синева, а гробището тънеше в мълчание.

Диана се обърна към мен фамилиарно:

– Красиво е, нали?

– Да – додадох, развълнувана.

– Особено надписите, чела ли си ги? Трогателни са. Виж, тук има и снимка.

Онази вечер мама и *фройлайн* сбраха багажа и започнаха да го опаковат, като и двете бърбяха за промените в къщата. В Букурещ татко уреди да се направят някои ремонти, за да сюрпризира приятно мама. Но когато се оказа изведнъж заобиколен от зидари, дърводелци, стенописци и бояджии, ѝ написа писмо, в което я канеше с огорчение да дойде вкъщи. Мама, с мисълта, че всички тези „мръсни“ хора се разхождат по паркета, „правят поразии и крадат“, реши заминаването да е на другия ден сутринта. За мен това означаваше края на ваканцията, означаваше, че нямаше да мога да виждам Диана повече, както и още нещо: бях учила от първи клас, включително до четвърти, в девическото „Нотр Дам дьо Сион“¹⁵, както бе решила мама. Горният курс трябваше да го изкарам в гимназията, каквото бе желанието на татко и според уговорката помежду им, откакто бях дадена в училище, на седем години.

*

Поради една от епидемиите от скарлатина, отидох на училище едва след Коледа.

¹⁵ Девическа гимназия в Букурещ на бул. „Паке Потопеску“ № 66, открита през 1898 г. Комунистическите власти я затварят през 1948 г. – Б. пр.

В дълъг и мрачен коридор, втората врата вдясно, на плочка пишеше: „V^{ти} клас“. Отвътре се разнасяше адски шум. Когато отворих вратата, се спрях на прага, уплашена от множество удивени и изпитателни погледи, всичките вторачени в мен.

Понякога изпитвах насън усещането за падане отвисоко, но винаги преди да стигна до земята и да се разбия на парченца, се будех. И сега, все така, чаках чудо.

Още държах ръката си на дръжката, за да мога да се оттегля при необходимост, и си мислех, че ще трябва да се престоря на припаднала, че друго избавление май нямаше. Не можех и за секунда повече да понеса всички тези пронизващи погледи, които ме държаха прикована за вратата. Тогава, като по чудо, една ученическа униформа се отдели от другите и пред мен се озова Диана Славу. Усмиваше се, протягайки ми ръката си. Но стисках с една ръка ученическата си чанта, а с другата дръжката на вратата. Не знаех как да постъпя. Тогава Диана подпря протегнатата си ръка на рамото ми, а с другата ме представи на класа с емфаза, която ме подражни:

– Госпожица Илинка Дима!

Шегуваше се през цялото време. Смееше се на най-малката дреболия. Всичко, което правеше или казваше, бе сякаш поставено в кавички. Диана не влизаше през вратата, а влиташе в клас, и имаше ежедневно нещо за разказване. Неизменно забързана, косата ѝ бе в разрошени валма, а зелените ѝ очи искряха. Сякаш я виждам, от първия ми ден в училище, да се втурва в клас и да известява момичетата, че директорката се е подстригала.

Който не познава директорката ни – една достолепна госпожа с дантелена яка и черна рокля с фин воал отзад, с преплетена коса на темето, – няма как да разбере паниката и последвалото веселие, възникнали в класа.

Но мен тази непрестанна нужда да се шегува и задява, да бъде неизменно в центъра на вниманието, ме разочароваше. Нейната аудитория бе класът.

По математика имахме преподавател: Диана го бе нарекла Отсечката АБ, понеже винаги започваше урока си така: „Отсечката АБ“; докато мигнеш само и бе начертал вече линия с дебелия тебешир, като слагаше от едната страна А, от другата Б.

Един ден, преди часа по математика, Диана обяви изведнъж неочаквано:

– Момичета, искам да покоря Отсечката АБ.

Идеята бе счетена за много забавна, понеже Отсечката АБ бе ужасно срамежлив. Диана излезе от час в междучасието, влезе две минути след влизането на преподавателя, с присъщото си нахлуване в клас, сякаш не знаеше, че часът бе започнал, и се спря уплашена. Той я огледа, като да я виждаше за първи път. Тя играеше изкусно. Страните зачервени, косата в безпорядък, медена, сякаш с всеки свой косъм питаше: „Как, нима сте в час, господин учителю?!“ Ръцете, прилепени до тялото, държаха леко престилката, очите го изучаваха с цялата си зеленина и сякаш казваха: „Съжалявам, че не съм чула звънеца, господин учителю, съжалявам...“ Той положи видимо усилие, за да преодолее удоволствието да продължава да я гледа, и друго, за да каже с безразличен тон: „Моля на чина, госпожице“.

В следващия час Отсечката АБ не намери тебешира на черната дъска. Диана стана от чина си и му подаде парченце тебешир, от онези, останали неизползвани заради миниатюрността им. Той се усмихна: „Доста малко“. Тя извади от джоба си тогава голямо неначенато парче: „Заповядайте, едно по-голямо“. Той я погледна развеселен, а тя отиде на чина сериозна, като през целия час го гледаше в очите – послушна, заслушана, с престорен интерес.

Първия час след това Отсечката АБ отиде, както обичайно, на дъската, и начерта права линия, като раздвижи устните си в същото време, а Диана, на висок глас, вместо него, каза (В първия час след това Отсечката АБ както обичайно отиде на дъската и начерта права линия, като раздвижи устните си в същото време, а Диана, вместо него, каза на висок глас):

– Отсечката АБ...

Той извърна глава, за да види кой бе имал тази наглост. Диана стоеше с приведена глава, с поглед в чина, цялата скрита от онази изумителна коса, която говореше вместо нея: „Да, аз бях наглата, признавам си.“ После повдигна глава и с поглед, изпълнен сякаш със златисти бляскави топчета, добави: „Няма да се повтори друг път...“, но усмивката ѝ споделяше: „Забавно ми е да се задявам с теб, понеже ми харесваш.“ Всичко това се случи, разбира се, в един-единствен миг, в който помежду им не бе разменена и дума. Отсечката АБ продължи, извъръщайки се с лице към дъската:

– Е, да, отсечката АБ, както съвсем точно отбеляза госпожица Славу!

Дъската бе винаги преднамерено мръсна за часа по математика. Диана ставаше от чина си и отиваше да я изтрие, после се връщаше на чина и слушаше послушно, без да го поглежда повече от веднъж до края на часа. Виждахме, че преподавателят дори очакваше този поглед), а тя го изчисляваше дяволито като истинска кокетка и му го даряваше тъкмо когато го очакваше най-малко. Понякога въобще не му обръщаше внимание.

Класът наблюдаваше с интерес еволюцията на този флирт и се възхищаваше на Диана. На мен ми идеше да я набия. Въпреки това, колчем считаше, че е незабелязана, се умисляше тъжна. Изглеждаше, че се откъсваше от света наоколо, сякаш имаше друг свят вътре в нея, който ѝ принадлежеше, и който вземаше насериозно, в който губеше обичайната си насмешливост. Очите ѝ тогава помръкваха и ставаха непроницаеми като много дълбока вода. Диана сякаш потегляше на дълго пътуване под земята, в края на което може би се преоткриваше различна от тази, която виждаха всички. От веселата ѝ закачлива усмивка оставаше само едно много тъжно парченце.

Колко години минаха оттогава?...

*

Стаята, в която се будя, е салонът. От някогашната мебел са останали само столовете, облицовани в коприна, както и два фотьойла. Преди бяха покрити от басма. Диванът, на който си почивам сега, почти до обяд, не съществуваше, а аз няхах право да си почивам.

Наместо пианото някога имаше пианино; на него същите фотографии на старци, на баба и дядо, които не съм виждала никога, и голо дете, излегнало се на една кожа – брат ми, когото, пак така, никога не съм виждала наяве. Макар и мебелировката да бе останала същата, както и повечето картини (едната представляваше гарафи с подпис *Мари*, друга с маргаритки е подписана *Евгения*, една бледнееща Венеция, в ъгълчето на която едвам се разчита *Спомен от пансиона, Родика и аз*; тогава бях като отроче на китайка, вдървена в народна носия от Олтения¹⁶), въпреки това тази стая не напомняше повече на някогашния салон, когато госпожите, с воалите си, надигнати само до носа – колкото да могат да пхнат в устите си по лъжичка сладко – ме питаха: „Илинко, кажи и не лъжи, как ти викат?“ или: „Кого обичаш повече, Илинко, мама или татко?“

Високата теракота, изсечена красиво, бе заменена от по-ниска, със сини лъщящи плочки. Сини са и тежките кадифени драперии, също и тежкия килим на пода. Тапетът е с цвят на старо злато, както и рамките на картините, сред които сега е окачен един *Балчик* на Тоница¹⁷, *Туркия* от Изер¹⁸ и скица на Петре Барбу – *Дигата на Мангалия*. Даде ми я Диана след завършването на гимназията, макар че на тази картина държеше повече от всичко на света. Дали ще дойде Петре Барбу да ме види?

*

Тъкмо бях станала от трапезата, бе два и половина, когато звънна телефонът...

– Мога да намина след няколко минути.

Не разпознах гласа му. Не си каза името. Но знаех, че е той.

Имах отново, откакто влезе през вратата, усещането за изумителна прилика с Алекс Добреску. Прилика, толкова по-любопитна и затова, че надхвърляше явните физически черти. И двамата блондини, с кожа изгоряла от слънцето и вятъра. Но на Петре Барбу косата му е остра като косъма на четка и е кестеняво-червеникава. Светлият цвят на очите варира, като при котките, между жълто и зелено. Миглите – дълги и извити. Много е широк в раменете и тесен в хълбоците, доста висок и излъчва солидност. Алекс има мека коса с кичур, който му пада в очите, и е с повече нюанси на кестеняво-червеникавото, и дори русото, като на жените с лош вкус в изрусяването; най-отгоре сламено, като на децата от село. Мека, разрошена коса, която се разгръща в капризни пътеки. Алекс има реноме на опитен спортист, шампион по каране на кьнки, участва в конкурсите с шейни,

¹⁶ Област в Румъния от другата страна на Видинска област в България с областен град Крайова. – Б. пр.

¹⁷ Николае Тоница (1886 г. – 1940 г.) е известен румънски художник и скулптор модернист, силно повлиян от импресионизма и символизма. Освен рисунките му на човешки тела, е известен и с пейзажите си на Северна Добруджа. Сред най-известните му рисунки е и *Балчик*. След като Румъния влиза през 1916 г. в Първата световна война, Тоница е мобилизиран и пленен от българите в битката за Тутракан. Освободен е през 1918 г., но по време на пленничеството си се заразява с малария и хваща ревматизъм, които го тормозят до края на живота му. – Б. пр.

¹⁸ Йосиф Изер (1881 г. – 1958 г.) е румънски художник, член на Румънската академия. Учи в Мюнхен и Париж и е от най-известните румънски експресионисти; става известен с изображенията си на сцени от живота от Добруджа. – Б. пр.

мотоциклети и автомобили, язди кон и е пилот. Иначе, ако човек не знае всичките тези подробности, би сметнал, че е леко прегърбен и сякаш твърде слаб. Очите, биещи на пепеляво, а понякога много сини; миглите бяха изправени, а косъмчетата във външната част – по-дълги, издърпани сякаш, и придаващи още по-прихлупен вид на очите му. Вярвам, че приликата помежду им почива точно върху това излъчване на умърлушеност, на някаква леност при говора, и сякаш в живота, студено отърсване от илюзии. И двамата създават впечатлението, че изпитват неизказана болка, нужда да бъдат погалени, разбрани, освободени. „От една и съща човешка глина“, би казала Диана.

Петре Барбу седна на ниската табуретка пред камината и затопли ръцете си. Поисках да го попитам дали е студено навън, не бях излизала от вкъщи, но осъзнах, че може да повярва, че искам „да завържа разговор“ по обичайния модел. Петре Барбу стана и започна да разглежда с внимание картините, като се спря с интерес пред *Туркинята* на Изер... Като споменахме Мангалия, бе изненадан да ме чуе да казвам, че познавам града единствено от Дианините разкази. Когато стигна до скицата, направена от него някога от един каменен блок – *Дигата на Мангалия* до фара, му разказах как е стигнала до мен.

– Диана бе винаги много притеснена, когато се връщаха писмени работи или на изпит. Цялата пребледняваше от вълнение. Но толкова повече при завършването. Виждам я оловносива, със странна усмивка, с облепени очи. Каза ми: „Целият ми живот зависи от този изпит, страх ме е и ми се струва, че нищо не знам. Всичко ми е като каша.“. „Ами ако блеснеш, както обичайно?“. „Ако го взема, Илинко“... „Е, какво ще ми дадеш, ако го вземеш, че дори с отличен?...“ „Ще ти дам *Дигата на Мангалия*. Нямам нищо по-скъпо“...

Петре Барбу ме слушаше внимателно с признателните очи на голямо куче.

– Тук е била бараката на Хрисула, нали? – попитах аз.

– Да, тук беше...

– Хрисула е момиче с ориенталски очи, маслинен тен и смолисточерна коса, нали? Тук, в края на дигата, се е намирала барака... До фара – друга барака, където са ядели сладко, семки и варена царевица...

Петре Барбу ме погледна изненадан и с видима болка. После ме попита отново с изморена усмивка, така че да разбере, че въпросът му се струва по-скоро детински:

– За мен някога говорила ли ти е?

– През цялото време ми говори за теб, господине. Ставаше толкова красива, като се замисли и в гласа ѝ прозираше такова безпокойство... Толкова необичаен трепет... – попитах го с прям поглед, забит в него, сякаш го бях притиснала с вратата: – Ако си я обичал, защо не си ѝ го казал? Само защото си се съмнявал в нейната сериозност? Не си ли имал и други мотиви?

Последният въпрос го изненада и видимо го разтърси.

– Истината е, че не бях свободен през онова лято... Понякога исках да я взема в лодка и да замина с нея, каквото и да се случеше! Не мога да кажа, че я обичах. Но ме обсебваше. И не физически. Не... Не знам в какъв смисъл, така както ме привлича откритото море... или ме привличат някои високопланински цветя.

– Не си я обичал... Жалко.

Петре Барбу се умълча. Аз станах, отидох до татковото бюро – там, където си държа няколко тетрадки и доста училищни дреболии, – взех напосоки от Дианините писма и му ги донесох, като му казах:

– Сигурна съм, че след толкова години не можем повече да говорим за недискретност. Моля те да почетеш от тях, докато приготвя чая.

Ще предам тук писмата, които прочете Петре Барбу.

Мангалия, 17 юли 192...

Колко щастлива бих била да ядем в ресторант! Но ние се храним вкъщи. Мама се занимава с почистването, понеже е по-евтино така. Ако ядяхме в ресторант, щях да виждам Петре Барбу всеки път на обяд. И така го виждам, но по-малко. Ям бързо и излизам от вкъщи, за да купя вестник. Вестниците пристигат в два, жегата е задушаваща, но не ми пука. Вярвам, разбираш, че ако бе само вестникът, щях да страдам ужасно от горещината. Сега страдам единствено от нетърпение.

След като взема вестника, влизам в ресторанта и сядам на масата на познати.

Разбира се, не винаги мога да се настаня така, че да мога да виждам добре. Но съм благодарна, че мога да го видя и само в профил, или напълно в гръб, а понякога само за миг, колкото отнема да мина през ресторанта.

Той си няма и представа.

Диана

Мангалия, четвъртък...

И днес отидох в ресторанта, както всеки друг ден. В два следобед тук е жежко като в Сахара. Него го нямаше. Добре се огледах навсякъде. Сигурна съм, че всички са се

питали какво ли може да ме води натам. Кой би могъл да заподозре, че е тъкмо Петре Барбу? Толкова е потаен! Цялата Мангалия се занимава с мен. (Не знам защо!)

Унила от това, че не го намерих, отидох на плажа (носех на себе си банските под роклята от крепон). Свалих си роклята и се изтегнах на пясъка точно по пладне. Слънцето прежуряше и в същото време подухваше бризът, морето се вълнуваше непрестанно. (Хрумна ми, че и то има лош ден като мен). По-нататък имаше човек, легнал и той на пясъка. Стана. Проследих стъпките му. Идваше към мен. Сърцето ми сякаш спря да бие.

Илинко, позна, нали? Бе той, Пиеро! Така го наричат... Петре, Петре, Петре, Петре! Сърцето ми така бумтеше, сякаш му се искаше да го пусна на свобода.

Сигурна бях, че ще ме подмине след едно снизходително „добър ден“. Не стана така. Настани се до мен, без дума дори.

– Много е интересно това, което казвате, господин Барбу! (До този момент бе мълчал).

– Искат ли да чуеш нещо интересно ли?

– Искам да кажеш нещо.

– Е, добре, гледай сега, коконите от Мангалия искат да те убият!

– Коконите?

– Да. Какво би казала да те обезобразят с витриол?

– Предпочитам вряло дървесно масло.

Засмя се, тоест, усмихна се по-явно от обичайното. (Петре Барбу не знае да се смее. Устата му изглежда тъжна и никога не се отваря. Не знам какви зъби има). Каза ми, че доста достолепни дами са ми бесни, твърдят, че съм кокетка и съм взела акъла на мъжете им. Попитах го дали са го изпратили като техен делегат, или идва по своя собствена инициатива. Вместо да ми отговори, ме погледна със симпатия и сякаш казваше: „Е, доста те притесних май.“ И след миг на мълчание:

– Виж, толкова сериозна и умислена още не те бях виждал.

– Виждал ли си ме друга?

– Така ми се струва. Мога и да ти го докажа; знам, че се смееш, за да си показваш зъбите; знам, че се усмихваш през цялото време, понеже съзнаваш чара на усмивката си; знаеш, че завърташ главите на мъжете. Но остави, ще видиш, че ще си изпатиш!

Стана и пак без да ми каже „Приятен ден“, отиде обратно на мястото си. Излегна се на слънце.

Толкова бе, Илинко. Какво ли ми е харесало в него, скъпа моя, кажи и ти? Ако знаеш само какви успехи жъна тук! Но мен ме интересува, във всеки един миг, само той. И Бога ми, питам се защо. Чудя се сама на себе си, на него. Но го обичам! В мислите си го споменавам непрестанно. Напразно.

Илинко, скъпа моя, целувам те. Ще ти пиша и утре. Как ти се струва моят любовен роман? Продължението в следващия брой...

(Внимавай с писмата, да не си изпатим с тях, по-добре ги скъсай.)

Диана

Мангалия, 14 август...

Да ти разкажа, Илинко, какво се случи снощи.

Успях да остана сама в края на дигата. (Не бе лесно, да знаеш, дигата е дълга.) Най-напред ме спря по пътя майорът. (Не ми харесват офицерите!) После синът му: издокаран, педантичен, женкар, гимназист от осми клас и бъдещ майор. Ще ти разкажа забавна история, но не сега. Сетне съдията.

Макар и да не мога да кажа, че ми се нрави светската суета, обичайно се оставям да ме забавляват. Снощи обаче ми доставяше особено удоволствие да съм сама със себе си. Взех си шала и този на мама, единия го прострях на камъните на фара, а с другия се захвих. Стоях с лице към земята, потънало в свитите ми ръце, като на възглавница. Виждах единствено морето. Вълните се разбиваха под мен и своеобразен студен воден прах полепваше по мен като роса. Не виждах небето, не знаех какво се случва около ми. Чувах от дигата сподавени гласове. Фарът от Тузлата¹⁹ умираше и се възвръщаше отново, като блещукаща звездичка в черното небе.

Не си мислех нищо конкретно. Слушах развълнувалото се море и това ми се отразяваше добре, сякаш ми връщаше спокойствието. Не знам колко време съм стояла така. В един момент почувствах нужда да се настаня различно, понеже ми се бе схванала ръката. Когато се надигнах и седнах, на земята до мен, с колене в ръцете, но в гръб, с поглед далеко в морето, стоеше Пиеро.

Не казах нищо. Той се обърна се и ме попита дали не ми е студено.

¹⁹ Нос в Северна Добруджа между Мангалия и Констанца, както и малко селище със същото име в окръг Констанца. Наименованието произхожда от турски и означава солена вода. – Б. пр.

Не отвърнах, а го попитах дали не е виждал майка ми и сестра ми.

Мълчахме и двамата; сетне, след време, много спокойно:

– Искаше да бъдеш сама, нали?

– Да!

– Виждаш ли, като не си си сложила добре шала на главата... като не си си покрила косата...

Повдигнах рамене с безразличие.

– Във всеки случай всички са на мнение, че си хванала страхотен тен. Но някои казват, че си била по-красива бяла; други – напротив, че като си черна зъбите ти са по-бляскави, а очите – по-зелени.

– Господинът как смята, че ми стои по-добре? – попитах студено.

– Не знам. Във всеки случай, когато дойде, си помислих с ужас, че ще почернееш.

Ако знаеш какво удоволствие ми достави, като ми каза това! Гледаше ме изпитателно; сетне, поглеждалки отново към морето, към необятния безкрай, промълви:

– Диана...

– Моля?

– Не, нищо,... Казвах, че...

Колко много ми се искаше да му се хвърля на врата, да го целуна, но го попитах, за да кажа нещо:

– Наистина ли ходиш нощем да плуваши навътре?

– Нощем, денем, все тая...

– Как така „все тая“?

– Като човек съм свършен, Диана.

Ужасих се, Илинко, понеже си помислих, че ако ме обичаше, нямаше да се чувства „свършен“. Попитах така, както пациент би попитал медик дали има още някакъв шанс за избавление.

– Нищо ли не те тегли повече?

– Морето!

Исках да продължа нататък; да го попитам как би се почувствал да знае, че някой го обича някой и то много. Но тогава той се надигна и каза само:

– Отивам си... Късмет!

Мама дойде да ми каже, че отива къщи. Маричика искаше да остане още с някакви момиченца, трябваше да се погрижи за нея. Не знам колко още останах на края на дигата. Помислих си, че няма и месец и започва отново училището. Радвам се, че започва, Илинко, знаеш ли?

Сестра ми дойде да ме вземе. Тръгнахме към къщи умълчани. Не знам за какво си е мислила (спомняш си, че е влюбена и Маричика, на дванадесет години е, в крайна сметка). После си помислих отново, че Петре не ме обича. Би казала, че дотогава съм си мислила друго.

Маричика ме стисна за ръката. Минавахме покрай гробището. Разбрах, че се страхува. И мен щеше да ме е страх без нея. Улиците са осветени, но през големи разстояния тъмнина, от оскъдната светлина на фенер с петромакс (на който, разбира се, казваме петровакс). Когато няма лунни ноци, всичко изглежда като покрито с пепел. Свърнах към къщата ни. На тротоара (нещо като тротоар) седеше с колене, свити в ръцете Петре Барбу!

Вкамених се.

– От безсъние ли страда господин Барбу?

А той, без да отвърне на въпроса:

– Искаш ли да седнеш и ти?

Бях щастлива, Илинко. Какво не бих дала да се отърва от Маричика, но не можех да я изпратя да си ляга. И двете седнахме до него, там, на земята. След миг тишина, явно напълно абстрахиран от присъствието на сестра ми, взе ръката ми в своята!

– В тази ръка си ти цялата.

– Какво?

– Едва ли мога да кажа.

– Погледни дланта и ще видиш страшни неща! – пошегувах се, за да не види, че съм разтърсена.

Стисна ръката ми. Бях щастлива.

– На колко години си, Диана?

Поколебах се. Страх ме бе да не му се сторят твърде малко четиринадесет. Излъгах:

– Седемнадесет.

Тогава ме погледна с неизказана нежност. Маричика се надигна, за да влезе въщи. Аз щях да остана още, но се надигна и той, като ми помогна да стана и аз:

– Отивай да си лягаш, Диана, късно е.

Изпитах малко разочарование, Илинко, но при толкова много щастие, каква тежест можеше да има? Заспах едва призори. Десетки пъти прошепнах във възглавницата, по-тихо и по-силно: „Петре...“

Илинко, скъпа моя, днес на плажа се държаш, както през другите дни, сякаш снощи не се бе случило нищо. Ще ми се да не ми пукаше.

Но ми пука, и то много!

Диана

Когато донесох чая, Петре Барбу стоеше пред прозореца и държеше в ръка Дианините писма. Когато се извърна, на лицето му се четеше недоумение и сякаш раздразнение от присъствието ми. Изглежда ме като да не бе на себе си, сетне ми даде писмата и тръгна, без да каже и дума. Вярвам, че не бе и в състояние.

*

Вечерта към осем часа влезе мама. Не знаех дали е била измръзнала или е вървяла бързо, но ѝ беше много горещо. Страните ѝ бяха зачервени, капчици вода обсипваха косата и кожената яка, очите хвърляха искри, бе задъхана сякаш бе тичала, за да пристигне възможно най-бързо въщи:

– Диана е заминала!

– Как, заминала ли е?

– Избягала, в Париж... Зарязала е мъжа си и е избягала. Е, какво ти казвах? Когато ти разправях и аз, че не е подходяща за твоя приятелка... Порочна е... Това надминава всичко!

Не я слушах. Не чувах друго, освен: „Диана е заминала“. Все едно бях отворила вестника и бях видяла името, оградено в черен траурен кенар. Изведнъж се почувствах безкрайно сама. Обзе ме страх, без да знам защо, и студ. Искаше ми се да попитам мама откъде идваше тази новина, дали бе истинска, непроменена. Но мама се бе впуснала в тирада, която нищо не можеше да спре. Не останах повече на масата. Влязох в стаята си и седнах на пианото, като започнах да свиря, за да не мисля за нищо и да не чувам повече гласовете от трапезарията. Тъкмо приключвах последната част от *Карнавал* на Шуман, когато влезе прислужницата с писмо за мен и пакет. Ето писмото:

Илинко, утре заминавам. Страшно много се колебах, но трябваше да избира път напред. Избрах го. И да трябваше да скачам с парашут, вярвам, че пак така щях да затворя очи; бих стиснала юмруци, бих се стегнала цялата и бих казала, без да поглеждам: „Да става каквото ще!“ Страх ме е от всичко, което е отвъд тези четири стени, в които бе подслонен животът ми с Мики. Но чувствам, че е последният момент, когато мога да се избавя от страшния им натиск. Всички аргументи „за“ и „против“ тръгването ми бяха претегляни в продължение на месец миг след миг и въпреки това сега, след като заминаването ми ще бъде факт, предусещането ми на онова първо завъртане на влаковите колела, нараства в мен като паника. Иначе, ако се замисля, всичко ми е спокойно и равно, като добре обяснена математическа задача. Мисля, че бих ти говорила по същия начин и ако утре щях да се самоубия.

Изпращам ти тези тетрадки, Илинко, и ако сметеш за уместно, дай ги някой ден на Мики.

Диана